

110/
33

Göteborgs Museum
Arkeologiska avdelningen

Starrkärr sockens forminnen n:r 69.

Hällkista.

Västergötland.

Ale h:d.

Starrkärr s:n.

Ölanda Nordgård.

Göteborgs stadsmuseum
Arkeologisk arkivrapport

Nr 1933:7

Berättelse över undersökning av hällkista på Ölanda
Nordgårds mark, Starrkärrs socken, Älvsborgs län.

Efter att genom en notis i Göteborgsposten den 22/9 1933 ha erhållit kännedom om upptäckten av en hällkista på Ölanda Nordgårds mark i Starrkärrs socken, Västergötland, begärde och erhöll under-tecknad tillstånd att undersöka fyndplatsen (F 2727/1933) den 27/9 1933. Undersökningen utfördes den 2 okt. 1933.

Fyndplatsen ligger uppe i ett bergparti c:a 1 1/4 km. (fågelvägen) sv. om Kilanda säteri och omkring 200 m. i nästan rak västlig riktning från den punkt, där vägen från Starrkärr till Kilanda böjer av åt öster. Området är en ljung- och delvis skogbevuxen sandmark, som av ägaren, lantbrukaren Otto Johansson, för närvarande håller på att uppodlas. Under plöjningen härför hade han stött på upprättstående hällar, vilka delvis frilagts. Hällarna hade enligt uppgift ej varit synliga ovan jord. I varje fall fanns ej någon hög eller något omgi-vande röse, vilket varit fallet vid gravar av detta slag, som jag tidigare undersökt, utan kistan har varit helt nedsänkt i marken. Sedan en del av hällarna frilagts, varvid en dolk av flinta påträffats, och Johansson sålunda kommit under fund med, att fyndet utgjorde ett fornminne, hade han anmält det till landsfiskalen Oskar Hultman, som företog en första besiktning och däröver till Riksantikvarien insände rapport.

Vid början av den av undertecknad företagna undersökningen voro södra gaveln och delvis västra långsidan blottade. Vid den fortsatta utgrävningen tömdes försiktigt kistans inre ned till väggstenarnas underkant; denna befann sig på ett djup av omkring 90 cm. under marknivån. Berget nåddes 30 cm. djupare (1.20 m. under marknivån). På yttersidan frilades väggstenarna till ett djup av omkring 35 - 40 cm., djupare ansåg jag mig ej böra gå, då stenarna därigenom skulle förlorat sitt stöd. Av samma orsak blottades ej heller på insidan det

undre partiet av västra sidans nordligaste väggsten. Sedan kistan sålunda blivit frilagd, visade det sig, att den redan tidigare varit utsatt för åverkan. När detta skett kan ej fastställas, i varje fall har det ej ägt rum under den nuvarande generationens tid. Härvid har kistan berövats samtliga takhällar samt östra sidans väggstenar. Vid samma tillfälle har graven sannolikt även plundrats på de fornsaker, som funnits i densamma med undantag för dolken, som troligtvis av förbi-
 gående lämnats kvar. Vid friläggningen av kistans yttersidor påträffades utanför norra gaveln två sammanhörande stycken av en stenplatta med utarbetat, halvcirkelformigt hål. Denna platta har med sannolikhet tillhört ingången vid södra gaveln och möjligen varit placerad ett stycke utanför den ännu på ursprunglig plats befintliga södra gavelhällen. Sedan graven blivit undersökt fylldes den ånyo. Ingen sten rubbades ur sitt läge med undantag för de nämnda, utanför norra gaveln funna plattorna, vilka lades inuti graven.

Kistan var precis 3 m. lång och orienterad från NNV till SSO (ej korrigerad). Bredden kan uppskattas till omkring 1.20 - 1.30 m. På östra sidan utanför södra gaveln funnos två upprättstående mindre plattor, sannolikt härrörande från en tidigare förstörd "förstuga". Andra till förstugan hörande hällar funnos ej. Södra gaveln utgjordes av två plattor, en större och en mindre, båda så tillhuggna, att ett runt hål, ~~bildades~~ omkring $\frac{2}{3}$ av en cirkels omkrets bildats. Hålets genomskärning var omkring 45 cm. Den mindre plattans överkant var - till synes avsiktligt - plan och jämn. Östra väggen bildades av 3 plattor, 80, 120 och 100 cm. största längd; ^{plattorna} 1 och 2 från söder gingo något om lott. På insidan av den mellersta plattan funnos två tunnare, mindre stödplattor; vid tredje plattans utsida liksom vid norra gavelns västra kant lågo mindre plattor, vilka troligen ursprungligen tjänat som stöd eller kilar. Smärre stenar påträffades även vid norra gavelns båda ändar, sannolikt anbrakta som utfyllnad mellan gaveln och sidorna. Norra gaveln utgjordes av endast en platta 10 cm. tjock; denna buktade nu något utåt - dess underkant är angiven med en prickad linje på planritningen. Mot gavelplattan på dess utsida stödde sig fyra mindre plattor.

Kistan har tydligen blivit byggd i en på förhand grävd grop i marken, varvid de oregelbundna vägghällarna blivit kilade med mindre

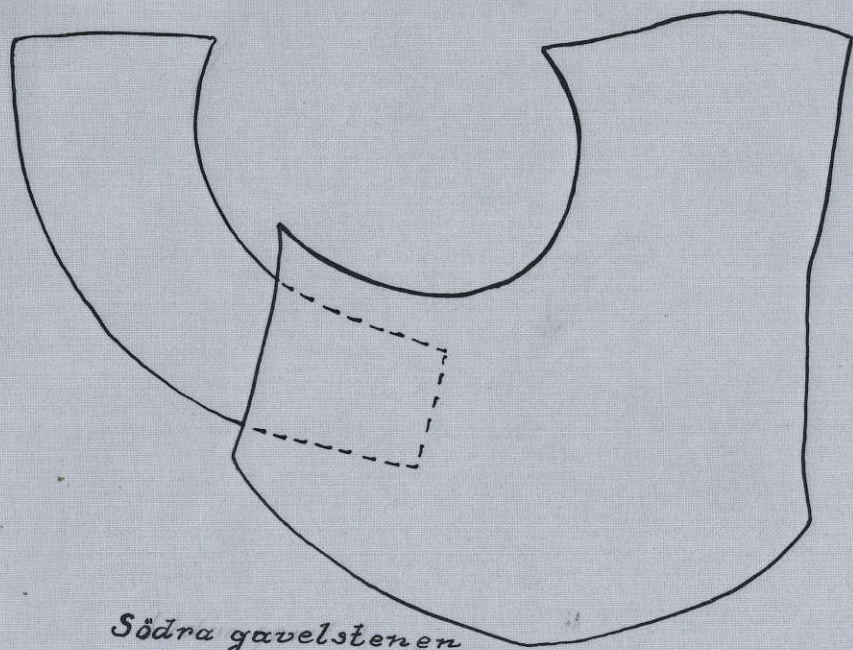
plattor.

Den i graven funna dolken är 16 cm. lång, väl arbetad och försedd med fyrkantigt pringlat skaft; bladets bredd är 27 mm; i närheten av spetsen ^{all} en mindre skärva utslagen. Dolken, som påträffats av markägarens dotter, Stina Johansson, överlämnades till Göteborgs museum.

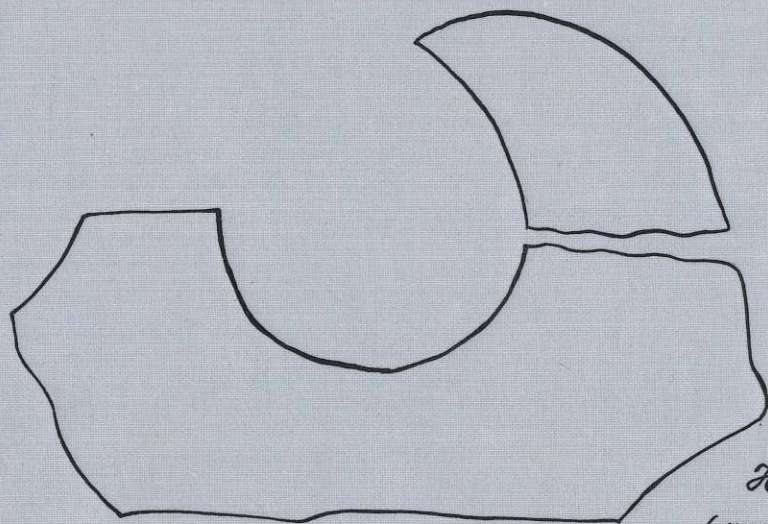
Göteborg den 9 oktober 1933.

Nils Eriksson.

110/33



Södra gavelstenen

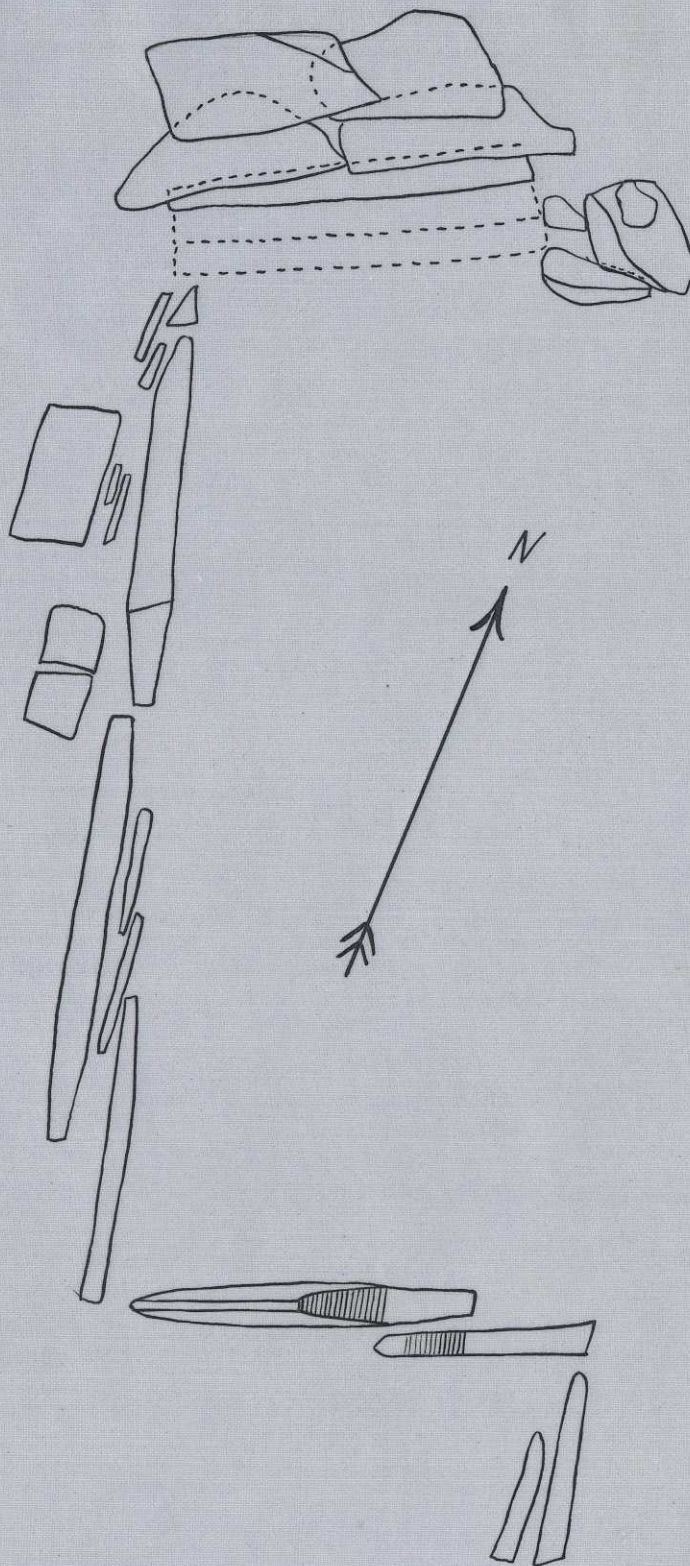


Hällkista
(gavelsten med hål)
Ölanda Nordgård,
Starrkärr s:n. Västergötland

Uppmätt av N. Niklasson
2/10 1933.

Skala 1:10

110/33



Hällkista
Ölanda Nordgård,
Starrkärr s:n. Västergötland

Uppmätt av N. Niklasson
2/10 1933.

Skala 1:20

Hällkista.

Västergötland.

Ale h: d.

Starrkärr s: n.

Ölanda Nordgård.



Bild 2.

D 913 Plåt n: r 893
Hällkista från S. Ölanda Nordgård,
Starrkärr s: n, Västergötland.
1933. N. Niklasson foto.



Bild 3.

D 914 Plåt n: r 894
Hällkista från N. Ölanda Nordgård,
Starrkärr s: n, Västergötland.
1933. N. Niklasson foto.

110/
33

Hällkista.

Västergötland.

Ale h:d.

Starrkärr s:n.

Ölanda Nordgård.



Bild 1. **D 912** Plåt n:r 892
" Hällkista från SO.
Ölanda Nordgård, Starrkärr s:n, Västergötland. 1933. N. Niklasson foto.

Hällkista. *Inv. n:r 46109.*
Västergötland.
Ale h:d.
Starrkärr s:n.
Ölanda Nordgård.



D 847 Plåt n:r A168
Dolk från hällkista. *Inv. n:r 46109.*
Ölanda Nordgård, Starrkärr s:n,
Västergötland.
1933. Museum foto.